

Program SAPARD a wyposażenie polskiego rolnictwa w środki do produkcji mleka

Aneta Trzmiel, Adam Kupczyk,
Marek Gaworski

SGGW

Wyposażenie polskiego rolnictwa w środki do produkcji zwierzęcej i roślinnej istotnie różni się od wyposażenia, jakie posiadają kraje dawnej UE (UE-15). Na zmniejszenie różnic w tym zakresie mają wpływ zarówno działania programów przedakcesyjnych (np. SAPARD), jak i realizowanych po naszej akcesji do UE (np. SPO, stanowiący kontynuację SAPARD). Na kondycję, a więc i możliwość zakupu urządzeń

dla rolnictwa, w sposób pośredni wpływają programy dopłat bezpośrednich, których rozmiar ma w tym roku wzrosnąć.

W ramach programu SAPARD wyróżniono 7 działań, w tym działanie 2. „Inwestycje w gospodarstwach rolnych” i schemat 2.1. „Restrukturyzacja produkcji mleka”. W tabeli 1 przedstawiono rezultaty programu SAPARD, w ramach schematu 2.1. (projekty zrealizowane w okresie od 01.01.2004 do 31.12.2004). Największa liczba zrealizowanych projektów dotyczyła: zakupu maszyn, urządzeń i wyposażenia do produkcji rolnej (1698 zakupionych szt.); zakupu zwierząt (892); zakupu urządzeń do produkcji, zbioru i przechowywania pasz (625). W przypadku inwestycji, które obejmowały budowę, rozbudowę lub remont budynków, największa ilość budynków została wyremontowana (35), natomiast wybudowano 7 nowych budynków, rozbudowano 8 budynków. Z udziałem środków z Programu SAPARD w 2004 roku zakupiono 131 urządzeń do doju oraz 91 urządzeń do schładzania mleka. W sumie zmodernizowano 694 gospodarstwa specjalizujące się w produkcji mleka.

W 2004 roku łączna wysokość nakładów inwestycyjnych na zrealizowane projekty, w ramach schematu 2.1. Działania 2., wyniosła ok. 112 mln zł, zaś przeciętna wysokość nakładów inwestycyjnych, w ramach jednego przedsięwzięcia, wyniosła ok. 161 tys. zł (tab. 2).

Tabela 1
Rezultaty Programu SAPARD, schemat 2.1. "Restrukturyzacja produkcji mleka" w roku 2004

Rodzaj projektu	Projekty przyjęte do realizacji	Projekty zakończone w 2004 roku
Liczba inwestycji według rodzaju		
Nowe budynki:		
liczba	30	7
powierzchnia całkowita (w m ²)	15 824	2376
Wyremontowane budynki:		
liczba	50	35
powierzchnia całkowita (w m ²)	16 121	9149
Rozbudowane budynki		
liczba	16	8
powierzchnia dobudowana (w m ²)	3345	1895
Liczba zakupionych urządzeń według rodzaju, na podstawie projektu przedsięwzięcia		
Urządzenia do doju	175	131
Urządzenia do schładzania mleka	111	91
Urządzone pastwiska (w sztukach)	9	18
Zakupione zwierzęta (łączna ilość)	1301	892
Urządzenia do produkcji, zbioru i przechowywania pasz	763	625
Maszyny, urządzenia i wyposażenie do produkcji rolnej	3059	1698
Pojemność (w m ³) zainstalowanych zbiorników na gnojowicę	9570	4857
Liczba zainstalowanych zbiorników na gnojowicę	37	26
Powierzchnia płyt obornikowych (w m ²)	30 308	17 862
Liczba płyt obornikowych (szt.)	158	102
Pojemność (w m ³) zainstalowanych zbiorników na gnojówkę	16 620	8667
Liczba zainstalowanych zbiorników na gnojówkę	148	99
Liczba zmodernizowanych gospodarstw specjalizujących się w produkcji mleka (liczba gospodarstw objętych programem)		
	804	694

Tabela 2
Nakłady inwestycyjne (w zł) na realizację projektów w zakresie schematu 2.1. Działanie 2. w roku 2004

Rodzaj projektu	Wartość projektu	
	projekty przyjęte do realizacji w 2004 roku	projekty zrealizowane w 2004 roku
Wartość inwestycji według rodzaju (budynki), zestawienie rzeczowo-finansowe:		
- nowe budynki	5 747 463,32	586 457,28
- wyremontowane budynki	2 458 873,50	855 892,98
- rozbudowa budynków	1 946 529,41	709 283,56
Wartość inwestycji według rodzaju (urządzenia), zestawienie rzeczowo-finansowe:		
- urządzenia do udoju	7 513 552,72	5 323 379,45
- urządzenia do schładzania mleka	3 131 874,30	2 357 395,20
- urządzenia do zagospodarowywania odchodów zwierzęcych	12 821 832,54	10 480 597,89
- urządzone pastwiska	138 100,55	343 148,46
- zakupione zwierzęta (łącznie)	6 148 122,44	4 573 750,79
- urządzenia do produkcji i przechowywania pasz	15 205 945,50	17 412 409,14
- maszyny, urządzenia i wyposażenie do produkcji rolnej	77 590 763,86	65 707 015,00

Źródło: Dane monitorowania. Raport roczny z realizacji Programu SAPARD w Polsce za okres od 1.01.2004 do 31.12.2004, MRiRW

Źródło: Dane monitorowania. Raport roczny z realizacji Programu SAPARD w Polsce za okres od 01.01. 2004 do 31.12.2004. MRiRW

Tabela 3
Porównanie rezultatów Programu SAPARD, schemat 2.1. "Restrukturyzacja produkcji mleka" w latach 2003 i 2004

Rodzaj projektu	Projekty zakończone w 2003 roku	Projekty zakończone w 2004 roku
Liczba inwestycji według rodzaju		
Nowe budynki:		
liczba	5	7
powierzchnia całkowita (w m ²)	2170	2376
Wyremontowane budynki:		
liczba	35	35
powierzchnia całkowita (w m ²)	10 502	9149
Rozbudowane budynki		
liczba	8	8
powierzchnia dobudowana (w m ²)	1026	1895
Liczba zakupionych urządzeń według rodzaju, na podstawie projektu przedsięwzięcia		
Urządzenia do doju	54	131
Urządzenia do schładzania mleka	44	91
Urządzone pastwiska (w sztukach)	4	18
Zakupione zwierzęta (łączna ilość)	231	892
Urządzenia do produkcji, zbioru i przechowywania pasz	242	625
Maszyny, urządzenia i wyposażenie do produkcji rolnej	179	1698
Pojemność (w m ³) zainstalowanych zbiorników na gnojowicę	2080,5	4857
Liczba zainstalowanych zbiorników na gnojowicę	8	26
Powierzchnia płyt obornikowych (w m ²)	5924,0	17 862
Liczba płyt obornikowych (szt.)	44	102
Pojemność (w m ³) zainstalowanych zbiorników na gnojówkę	5082,5	8667
Liczba zainstalowanych zbiorników na gnojówkę	55	99
Liczba zmodernizowanych gospodarstw specjalizujących się w produkcji mleka (liczba gospodarstw objętych programem)	132	694

Źródło: Dane monitorowania. Raport roczny z realizacji Programu SAPARD w Polsce za rok 2003 i 2004, MRiRW

W tabeli 3 przedstawiono porównanie rezultatów programu SAPARD schematu 2.1. „Restrukturyzacja produkcji mleka”, w latach 2003 i 2004. W ramach programu SAPARD w 2004 roku, w porównaniu do roku poprzedniego, można zauważyć zdecydowaną różnicę w zakresie zakupu urządzeń do produkcji: zakupiono zdecydowanie większą liczbę urządzeń do doju oraz schładzania mleka, urządzeń do produkcji, zbioru i przechowywania pasz oraz pozostałych urządzeń do produkcji rolnej. Urządzono również więcej pastwisk oraz zakupiono większą liczbę zwierząt.

Początkowo, między innymi ze względów formalnych (skomplikowana procedura składania wniosków o dopłaty, programy UE), występowały obawy czy polskie rolnictwo jest w stanie wykorzystać unijne środki pomocowe przedakcesyjne i wspierające po akcesji. Jak wykazują dane liczbowe unijne programy wspierające cieszą się dużą popularnością, a środki z nich pochodzące są wykorzystane w zadowalającym, wysokim stopniu.

Według danych z 15 marca 2005 roku, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zawarła, w ramach SAPARD, 13 742 umowy o dofinansowanie inwestycji oraz dokonała 11 219 płatności na rzecz beneficjentów Działania 2. na kwotę 513 340 984,08 zł, co stanowi 77,1% łącznego limitu środków z RUF 2000-2003, środków PROW oraz odsetek. Liczba zrealizowanych inwestycji stale rośnie, bowiem 15 maja br. licz-

Tabela 4
Informacja o realizacji Programu SAPARD według stanu na dzień 14.05.2005 r. (Źródło: MRiRW, czerwiec 2005 r.)

Działanie Schemat Komponent	Połączony dostępny limit finansowy (zł)	Liczba złożonych wniosków o pomoc	Wnioski zarejestrowane		Wykorzystanie limitu finansowego (%)	Zawarte umowy		Wykorzystanie limitu finansowego (%)
			liczba	kwota wnioskowanej pomocy (zł)		liczba	kwota wnioskowanej pomocy (zł)	
2.	665 782 976,22	15 586	14 551	678 256 992,58	101,87	13 742	638 397 169,89	95,89
2.1.	89 626 731,83	1178	1101	86 071 625,98	96,03	1037	81 408 788,16	90,83
2.2.	73 773 666,94	1049	948	73 852 398,98	100,11	872	68 339 053,00	92,63
2.2.1.	6 323 459,50	68	52	2 579 784,80	40,80	44	2 158 755,68	34,14
2.2.2.	1 216 713,17	44	35	1 424 923,05	117,11	27	1 168 786,07	96,06
2.2.3.	66 233 494,27	937	861	69 847 691,13	105,46	801	65 011 511,25	98,16
2.3.	502 382 577,45	13 359	12 502	518 332 967,62	103,17	11 833	488 649 328,73	97,27

Tabela 5
Zrealizowane płatności. Informacja o realizacji Programu SAPARD według stanu na dzień 14.05.2005 r. (Źródło: MRiRW, czerwiec 2005 r.)

Działanie Schemat Komponent	Połączony dostępny limit finansowy (zł)	Liczba złożonych wniosków o pomoc	Zrealizowane płatności		Wykorzystanie limitu finansowego (%)
			liczba	kwota wnioskowanej pomocy (zł)	
2.	665 782 976,22	15 586	11 620	531 556 863,72	79,84
2.1.	89 626 731,83	1178	958	71 846 832,46	80,16
2.2.	73 773 666,94	1049	772	59 666 080,70	80,88
2.2.1.	6 323 459,50	68	36	1 710 807,65	27,05
2.2.2.	1 216 713,17	44	22	925 398,09	76,06
2.2.3.	66 233 494,27	937	714	57 029 874,96	86,10
2.3.	502 382 577,45	13 359	9890	400 043 950,56	79,63

ba zrealizowanych inwestycji, w ramach powyższego działania, wzrosła do 11 620 – na łączną kwotę 531 556 863,72 zł, co stanowi 79,84% łącznego limitu środków z RUF 2000-2003, środków PROW oraz odsetek przeznaczonych na to działanie.

Największe nakłady inwestycyjne przeznaczono na schemat 2.3. Działania 2. „Zwiększenie różnorodności produkcji gospodarstw rolnych”. W jego ramach zrealizowano również największą liczbę inwestycji – 9890, co

Tabela 6
Dane statystyczne z poszczególnych województw o liczbie wniosków o dopłaty bezpośrednie (Źródło: ARiMR, MRiRW, 2005)

Województwo	Liczba zarejestrowanych producentów	Liczba wniosków obszarowych złożonych w 2005 r.	Stosunek liczby wniosków złożonych w 2005 r. w porównaniu do 2004 r. (%)
Dolnośląskie	76 546	62 872	102,3
Kujawsko-pomorskie	80 780	69 889	100,8
Lubelskie	218 102	185 239	106,8
Lubuskie	26 202	21 427	105,3
Łódzkie	153 319	133 942	104,8
Małopolskie	180 572	142 364	107,9
Mazowieckie	257 018	221 308	106,5
Opolskie	37 286	30 524	100,0
Podkarpackie	164 344	130 956	109,8
Podlaskie	95 874	84 344	104,5
Pomorskie	48 273	40 344	103,2
Śląskie	74 032	56 428	106,5
Świętokrzyskie	114 509	97 380	105,7
Warmińsko-mazurskie	50 623	44 005	105,1
Wielkopolskie	142 153	125 569	102,4
Zachodniopomorskie	36 165	30 202	103,5
Razem	1 755 798	1 476 793	105,46

stanowi około 65% ogółu. Drugim schematem, pod względem ilości zrealizowanych inwestycji, jest schemat 2.1. „Restrukturyzacja produkcji mleka”. W jego ramach dokonano 958 płatności, co stanowi około 8,5% ogólnej liczby zrealizowanych płatności, w ramach Działania 2.

Z danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wynika, do 15 maja 2005 roku wykorzystano 80,16% limitu finansowego, przeznaczanego na schemat 2.1. w ramach Działania 2. Jesienią zeszłego roku rozpoczęto realizację (wyłaty) jednego z filarów wspierających rolnictwo środkami UE po akcesji – dopłat bezpośrednich. Za wcześniej może jest na ostateczną ocenę dopłat bezpośrednich, gdyż z jednej strony cena mleka wzrosła, otworzyły się unijne rynki, ale z drugiej strony spadła cena zbóż i wzrastają ceny środków produkcji. Ostatecznie jednak zainteresowanie rolników dopłatami jest bardzo wysokie, o czym świadczą dane przedstawione w tabeli 6. Wskaźnik złożonych wniosków w 2004 roku uznano za wysoki, obejmował on około 85% zarejestrowanych gospodarstw i 80% ziemi uprawnej. Dane za rok 2005 świadczą o wzroście tego wskaźnika w kraju o 5,46% (i we wszystkich województwach), w porównaniu do roku poprzedniego.

Dylematy rozwoju sektora biopaliw transportowych w Polsce (cz. 1)

Adam Kupczyk

SGGW

Produkcja biopaliw na dużą, przemysłową skalę zaczęła się rozwijać w krajach UE z kilku istotnych powodów, między innymi, takich jak: nadprodukcja rolnicza, wysokie opodatkowanie i niestabilne ceny paliw kopalnych czy brak własnych źródeł surowcowych, w szczególności w zakresie surowców do produkcji paliw transportowych. Obok kryzysów energetycznych lat 70. i obecnego, które wykazały dużą bezradność krajów wysoko rozwiniętych wobec głównych dostawców na światowym rynku ropy naftowej, najważniejszym argumentem za rozwojem sektorów biopaliwowych jest zaniepokojenie lokalnym i globalnym zanieczyszczeniem środowiska, głównie ze strony środków transportu, którego udział w emisji CO₂ stale się zwiększa. W wyniku zanieczyszczenia środowiska na świecie obserwuje się wyraźne nasilenie zjawisk atmosferycznych, wskazujących na zmiany klimatyczne (efekt cieplarniany, a w jego wyniku zmiany rozkładów opadów atmosferycznych, topnienie lodowców).

rycznych, wskazujących na zmiany klimatyczne (efekt cieplarniany, a w jego wyniku zmiany rozkładów opadów atmosferycznych, topnienie lodowców).

O ewentualnym kryzysie w zakresie transportowych surowców kopalnych (ropa naftowa) dowiedzieliśmy się stosunkowo niedawno. Przez wiele lat zapewniano nas, że ropy naftowej wystarczy na około 100 lat, ale to za sprawą krajów OPEC, które 2,5-krotnie zawiązyły swoje szacunki zasobów. Gdy prawda okazała się zgoła inna, a dostępność ropy, przy coraz większym zapotrzebowaniu ze strony przemysłu motoryzacyjnego, jest oceniana na ok. 30-40 lat, ceny ropy naftowej szybko się podnoszą, by prawdopodobnie jeszcze w tym roku przekroczyć kolejną magiczną granicę 60 USD za baryłkę [1]. Brak też jest stuprocentowej pewności co do rzeczywistych zasobów światowych ropy naftowej, jako że nie cały nasz glob został w tym aspekcie przebadany i mogą być w wielu miejscach ukryte bogate złoża.

Stąd też wynika wzrost zainteresowania biopaliwami, a główne jego nurty na najbliższe lata stanowią płynne biopaliwa transportowe (ciekłe i gazowe). Jak wykazują doświadczenia austriackie, główne bariery utrudniające wdrożenie produkcji biopaliw to: ekonomiczne (wysoki koszt produkcji w porównaniu do kopalnych); legislacyjno-prawne; informacyjne i bariery związane z wdrożeniem nowej technologii [3].